Patrik Tötterman 7.11.2022 374/04.01.00/2022

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

HE eduskunnalle laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi sekä laiksi sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamisesta (HE 175/2022 vp)

Lakiesityksen tavoitteena on ensisijaisesti yksinkertaistaa palkkatuen säännöksiä ja tätä kautta lisätä palkkatuen käyttöä yrityksissä. Palkkatuen hakuprosessia on työnantajakentällä moitittu vaikeaselkoiseksi ja työlääksi. Esityksessä yksinkertaistaminen tarkoittaisi palkkatuen rajaamista valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen tarkoittamiin alentuneesti työkykyisiin tai muuten epäedullisessa asemassa oleviin henkilöihin. Lakiesitys mahdollistaisi kuitenkin palkkatuen myöntämisen oppisopimuskoulutuksessa myös muiden työttömien työnhakijoiden palkkakustannuksiin, jolloin tuki myönnettäisiin de minimis -tukena. Ehdotettujen muutosten myötä palkkatuki tulee myöntökriteeriensä suhteen sekä yksinkertaisemmaksi että läpinäkyvämmäksi. Tällä tavoin se todennäköisesti voi vaikuttaa myönteisesti palkkatuen käyttöön

Lakiesitys sisältää kuitenkin myös säännöksiä, jotka ovat palkkatukea hakevan työnantajan näkökulmasta ongelmallisia. Näin esitys voi myös vähentää työnantajan kiinnostusta palkata sellainen työnhakija, jonka työllistymistä voitaisiin edistää palkkatukea.

Ehdotetun 7 luvun 1 § 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinotoimisto (TE-toimisto) voisi palkkatukea myöntäessään asettaa tuen saamiselle työnhakijan ja tuen tarkoituksen toteuttamisen kannalta tarpeellisia ehtoja. Säännöskohtaisissa perusteluissa tarkennetaan mahdollisia asetettavia ehtoja. Ne voisivat liittyä esim. työntekijälle tarjottavaan erityiseen tukeen ja ohjaukseen. Erityisellä tuella puolestaan tarkoitettaisiin tilanteita, joissa työnantaja sitoutuu vastaamaan tuella työllistetyn tarvitsemaan muihin työntekijöihin verrattuna suuremman perehdytyksen ja ohjauksen tarpeeseen. Perusteluissa tuodaan esille, että muiden työnvoimapalveluiden tarjoaminen ja oikeus osallistua niihin voisi olla myös palkkatuen myöntämisen ehtona. Tältä osin esityksessä täsmennetään, ettei työnantajaa voida vaatia näiden työvoimapalveluiden kustannuksiin osallistumista.

Esityksessä jää kuitenkin avoimeksi, voiko TE-toimisto edellyttää työnantajaa järjestämään ja kustantamaan muita kuin julkisia työvoimapalveluja. Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT katsoo, ettei esitys poissulkisi TE-toimistolta mahdollisuutta vaatia hankkimaan tuella palkatulle työntekijälle esimerkiksi erilaisia valmennuksellisia palveluja (työhönvalmennus, NEPSY-valmennus jne.). KT esittää, että pykälään lisättäisiin säännös, ettei työnantajalta voitaisi edellyttää erillisten ostopalvelujen järjestämistä tuella palkattavalle.

Palkkatuki vamman ja pitkäaikaissairauden perusteella muuttuisi esitetyn perusteella olennaisesti nykyisestä. Ehdotuksella lisättäisiin jonkin verran työnantajien hallinnollista taakkaa. Tätä suurempi ongelma kuitenkin on, että työnantajaa voitaisiin edellyttää käsittelemään terveystietoa ilman, että käsittelyperusteesta säädettäisiin. Voimassa olevan lainsäädännön ja työ- ja elinkeinoministeriön sen soveltamisohjeen perusteella työnhakijan terveystietoa käsitellään tällä hetkellä palkkatuen hakuprosessissa ainoastaan TE-toimistossa. Palkkatukea voidaan myöntää, jos työttömän vamma tai sairaus olennaisesti ja pysyvästi vaikuttaa hänen työsuoritukseensa tarjotussa tehtävässä. Vamma tai sairaus todennetaan työnhakijan TE-toimistolle toimittamien asiakirjojen perusteella ja sen vaikutuksen työsuoritukseen arvioi TE-toimisto.

Nyt esitetyssä 7 luvun 7 §:ssä säädettäisiin palkkatuesta alentuneesti työkykyisen palkkaamiseen. Ensimmäisessä vaiheessa palkkatuki voitaisiin myöntää jo pelkästään vamman tai sairauden perusteella ilman mahdollisen tuottavuuden alentuman arviointia. Ehdotetun pykälän 3 momentin perusteella tuottavuuden alentumaa edellytetään vasta mahdollisen tukiajan jatkamisen kohdalla. Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT kannattaa tätä muutosta. Kuitenkin jatkohakemuksen yhteydessä voitaisiin edellyttää uutta lääkärinlausuntoa. Momentissa säädettäisiin myös, että työnantaja on järjestänyt työterveyshuollon suosittelemat kohtuulliset mukautukset. Lääkärintodistuksen tai mahdollisesti välillisen terveystiedon sisältämän mukautusten käsittelyyn liittyvien tietojen käsittelystä ei kuitenkaan ehdoteta säännöstä.

Ottaen huomioon, mitä säädetään yksityisyyden suojasta työelämästä annetun lain (759/2004) 5 §:ssä tulisi Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT:n näkemyksen mukaan ehdotetussa laissa säätää työnantajan oikeudesta kerätä ja käsitellä sellaista terveystietoa, joka on välttämätöntä tästä laista syntyvien velvollisuuksien ja tehtävien täyttämiseen.